

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Jaarverslag RIECs 2008 en 2009

Versie 1.0

Datum 8 juli 2010
Status Definitief

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding	3
1 Algemeen	4
1.1 2008 en 2009 Jaren van opbouw.....	4
1.2 Uniformiteit van de RIECs.....	4
1.3 Aansluiting van gemeenten bij RIECs.....	5
1.4 Focus op georganiseerde criminaliteit.....	6
1.5 Aansturing en structuur.....	6
1.6 Doorontwikkeling RIECs in 2010 en verder.....	7
2 Wat hebben de RIECs opgeleverd?	8
2.1 Informatie-uitwisseling.....	8
2.1.1 Informatieknooppunt.....	8
2.1.2 Intensivering van informatie-uitwisseling.....	8
2.2 Samenwerking.....	9
2.2.1 Aansluiting bij programmatische aanpak.....	9
2.2.2 Samenwerking met bedrijfsleven.....	10
2.2.3 Samenwerking met andere RIECs.....	10
2.3 Advisering en ondersteuning.....	10
2.3.1 Advisering aan veiligheidspartners.....	10
2.3.2 Het vergroten van de bewustwording.....	11
2.3.3 Instrumenten bij de aanpak van georganiseerde misdad.....	12
2.4 BIBOB.....	13
3 Conclusies	14
Bijlage I Regionale Informatie- en Expertise Centra	15

Inleiding

Georganiseerde misdaad heeft vrijwel altijd wortels op lokaal niveau. Naast een sterke nationale aanpak van georganiseerde misdaad is het van groot belang te komen tot een lokale interventiestrategie. Een intensieve samenwerking tussen betrokken partijen, het delen van alle beschikbare relevante informatie en het afstemmen van het overheidshandelen ter bestrijding van georganiseerde misdaad vormen de belangrijkste succesfactoren van een dergelijke strategie. Het lokale bestuur, in het bijzonder de burgemeester, speelt een grote rol bij het realiseren van deze succesfactoren. Ten eerste beschikken de gemeenten over een arsenaal aan bestuursrechtelijke middelen waarmee criminele activiteiten op lokaal niveau kunnen worden tegengegaan. Ten tweede is het bij uitstek de burgemeester die in staat is om via bestuurlijk overleg (zoals het driehoeksoverleg) de voor een geïntegreerde aanpak benodigde samenwerking tussen de verschillende partijen tot stand te brengen.

Vanuit dit kader is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) subsidie beschikbaar gesteld voor de oprichting van Regionale Informatie en Expertise Centra (RIECs)¹. De RIECs zijn in het leven geroepen om het lokaal bestuur te ondersteunen bij de bestrijding van georganiseerde misdaad. Bij veel gemeenten ontbreekt de capaciteit en de expertise om bestuurlijke instrumenten goed in te zetten in de bestrijding van (georganiseerde) criminaliteit. De RIECs ondersteunen gemeenten bij het inzetten van bestuurlijke instrumenten en bij het versterken van de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen opsporingspartijen en bestuurlijke partijen.

Vanaf april 2008 hebben korpsbeheerders de gelegenheid gekregen om een subsidieaanvraag in te dienen voor de oprichting van een RIEC in hun regio. Op basis van de aanvragen is subsidie toegekend tot uiterlijk 31 december 2011 aan elf RIECs, die gezamenlijk een landelijk dekkend netwerk vormen. Om de ontwikkeling en voortgang van de RIECs vanuit het Ministerie van BZK te monitoren, te evalueren en waar nodig bij te sturen, dienen de RIECs jaarlijks verantwoording af te leggen over de bereikte resultaten. In dit jaarverslag wordt verslag gedaan over de voortgang van de RIECs op de aan hen gestelde doelen. Aangezien de meeste RIECs in 2008 nog niet operationeel waren, is dit een verslag over de jaren 2008 en 2009 tezamen.

¹ De Tweede Kamer is in de brief van 21 april 2009 geïnformeerd over de taken en de werkwijze van de RIECs (29 911, nr. 27)

1 Algemeen

1.1 2008 en 2009 Jaren van opbouw

Er zijn elf RIECs² in Nederland. In Amsterdam, Zuid-Limburg, Twente en IJsselland werd al langer – en met succes – gebruik gemaakt van de inzet van bestuurlijke middelen tegen georganiseerde misdaad. De RIECs in deze regio's hebben zich doorontwikkeld op basis van de reeds opgedane kennis en ervaring. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft de andere regio's in de gelegenheid gesteld ook een RIEC op te starten.

De ontwikkeling van de RIECs bevindt zich per regio in verschillende stadia. Dit wordt onder meer veroorzaakt door regionale verschillen in de ontwikkeling van de bestuurlijke aanpak van (georganiseerde) misdaad vóór de komst van de RIECs. Daarnaast zijn de RIECs niet gelijktijdig opgericht; de RIECs Midden-Nederland, Zuidoost-Brabant en Gelderland Midden-Zuid zijn in 2009 nog niet operationeel van start gegaan³.

Ondanks het verschil in ontwikkelfase, werken de RIECs volgens hetzelfde concept. Zo werken ze volgens eenduidige kaders, werkwijze, wijze van aansturing en prioritering. Binnen de meeste RIECs verloopt de doorontwikkeling voorspoedig. Zo hebben veel RIECs grote stappen gezet in het maken van afspraken met ketenpartners, onder meer met een groot deel van de gemeenten (zie paragraaf 1.3).

1.2 Uniformiteit van de RIECs

Een effectieve bestrijding van georganiseerde misdaad vraagt om een brede, geïntegreerde aanpak door verschillende partijen op decentraal niveau met de hun ter beschikking staande middelen. Een geïntegreerde aanpak staat of valt met doelmatige en doeltreffende samenwerking tussen de partijen, onder andere door het delen van informatie. Het Bestuurlijk Akkoord Geïntegreerde Decentrale Aanpak Georganiseerde Misdad⁴ en het hieraan gehechte Regionaal Convenant Geïntegreerde Decentrale Aanpak Georganiseerde Misdad zijn het uitgangspunt hiervoor.

In 2008 en 2009 is door de RIECs sterk geïnvesteerd in uniformiteit. De RIECs hebben (of doen dat op korte termijn) decentrale convenanten afgesloten, waarin openbaar bestuur, politie, Openbaar Ministerie (OM), bijzondere opsporingsdiensten en Belastingdienst afspraken hebben vastgelegd over samenwerking en informatie-uitwisseling. Uniformiteit blijft echter een aandachtspunt. Hoofdstuk 3, waarin vooruit gekeken wordt naar het komende jaar, komt hier op terug.

² Zie bijlage 1 voor een overzicht van de RIEC-regio's

³ De RIECs Midden-Nederland en Zuidoost-Brabant zijn in 2010 van start gegaan, het RIEC Gelderland Midden-Zuid is medio 2010 nog niet operationeel.

⁴ Met dit Bestuurlijk Akkoord verklaren de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de minister van Justitie, de staatssecretaris van Financiën, de minister van Defensie, de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de voorzitter van het College van procureurs-generaal en de voorzitter van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten een geïntegreerde aanpak van georganiseerde misdaad op lokaal danwel regionaal niveau actief te ondersteunen, ter realisatie van de doelstelling in het Regionaal convenant.

Eén van de hoogtepunten van het afgelopen jaar vormde de ondertekening van het Regionaal Convenant op 5 november 2009 in Leeuwarden. Alle 66 noordelijke gemeenten hebben samen met de andere partners het convenant ondertekend, waarmee een stevige basis is gelegd voor de onderlinge samenwerking en rechtmatige gegevensuitwisseling tussen de partners.

Bron: RIEC-Noord

De personele bezetting van de RIECs bestaat uit vertegenwoordigers van de belangrijkste disciplines, te weten openbaar bestuur, politie, OM en fiscus, waardoor een goede verbinding met en tussen de partners ontstaat. Door de uitwisseling van informatie komen verdachte zaken naar voren die anders niet aan het licht zouden zijn gekomen.

Onderlinge samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de RIECs is eveneens van groot belang, om de gezamenlijke expertise van de RIECs te optimaliseren en om verschuivingen in criminaliteit tussen regio's te signaleren. Ook is het voor de RIECs belangrijk om in te kunnen spelen op regionale ontwikkelingen en vragen van regionale partners. Om aan beide behoeften tegemoet te komen, hebben de hoofden RIECs, in overleg met BZK, een gezamenlijk kader vastgesteld voor een uniforme werkwijze voor de RIECs.

1.3 Aansluiting van gemeenten bij RIECs

Een effectieve bestrijding van georganiseerde misdaad vraagt om een geïntegreerde aanpak op regionaal niveau, waarbij de strafrechtelijke opsporing en vervolging aansluiten op preventieve en bestuurlijke handhavende maatregelen. Om de bestuurlijke aanpak goed inhoud te kunnen geven is het van belang dat gemeenten zijn aangesloten bij een RIEC. Een groot deel van de Nederlandse gemeenten is inmiddels via een regionaal convenant aangesloten, zoals de tabel op de volgende pagina laat zien.

Een aantal gemeenten heeft besloten om zich voorsnog niet bij een RIEC aan te sluiten. Voornaamste redenen hiervoor zijn dat zij geen geld willen investeren in een RIEC en/of niet over voldoende financiële middelen beschikken, of dat zij menen dat georganiseerde criminaliteit in hun gemeente niet voorkomt.⁵

⁵ Het betreft de gemeenten Korendijk en Strijen (RIEC Zuid-Holland-Zuid) en Sluis (RIEC Zuid-west Nederland).

RIEC-regio	Aantal gemeenten in regio	Aantal gemeenten aangesloten bij het RIEC
Noord	66	66
Oost-Nederland ⁶	47	22
Midden-Nederland ⁷	44	5
Noord-Holland	51	51
Haaglanden/Hollands Midden	35	35
Zuid-Holland-Zuid	19	17
Zuid-west Nederland ⁸	60	38
Limburg ⁹	34	23
Zuidoost-Brabant ¹⁰	21	0
Rotterdam/Rijnmond	20	20
Gelderland Midden-Zuid ¹¹	34	0
Totaal aantal gemeenten:	431	277

1.4 Focus op georganiseerde criminaliteit

Om te komen tot een integrale aanpak is het van belang dat de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit aansluit bij de handhavingsaanpak van de thema's mensenhandel, georganiseerde hennepcultuur, vastgoed en financieel-economische criminaliteit (zie ook paragraaf 2.2.2). Deze gebieden zijn als prioriteit benoemd binnen het Programma Versterking Aanpak Georganiseerde Misdaad van de Ministeries van BZK, Justitie en Financiën. Binnen het kader van deze prioriteitsgebieden worden lokale accenten gelegd. Zo verricht het RIEC Limburg onderzoek naar verschillende criminaliteitsvormen met vastgoed als uitgangspunt. De decentrale convenanten die de RIECs met hun partners afsluiten bieden ook de mogelijkheid om andere vormen van georganiseerde criminaliteit te benoemen. RIEC Oost houdt zich bijvoorbeeld ook bezig met het thema prostitutie, en RIEC Rotterdam richt zich ook op horecaverGUNningen. Het streven van de Rijksoverheid is dat tachtig procent van de capaciteit wordt ingezet op de vier genoemde prioriteitsgebieden en dat de overige twintig procent wordt ingezet op regionale en lokale aandachtspunten.

1.5 Aansturing en structuur

De RIECs worden beheersmatig aangestuurd door (één van) de korpsbeheerder(s) binnen het RIEC-gebied. De overige betrokken partners

⁶ Een convenant met de gemeenten in Noord en Oost Gelderland (RIEC Oost) zit in de afrondende fase.

⁷ Het RIEC Midden-Nederland zit nog in het proces van afspraken maken met gemeenten, zij heeft zich tot doel gesteld dat eind 2011 alle gemeenten convenantpartner zijn.

⁸ Brabant-Noord heeft besloten om eerst tot een gemeenschappelijke BIBOB-aanpak te komen en daarna aansluiting tot het RIEC te zoeken. De verwachting is dan ook dat meer gemeenten zich in 2010 gaan aansluiten bij het RIEC Zuid-west Nederland.

⁹ Binnen het RIEC Limburg zijn alle negentien gemeenten uit de Veiligheidsregio/politieregio Limburg-Zuid aangesloten, plus de gemeenten Venlo, Weert, Venray en Roermond. Met de overige gemeenten in de Veiligheids-/politieregio Limburg-Noord moeten nog afspraken worden gemaakt.

¹⁰ De gemeenten binnen het RIEC Zuidoost-Brabant hebben wel ingestemd met het document RIEC, maar er is nog geen convenant ondertekend.

¹¹ Het RIEC Gelderland Midden-Zuid heeft nog geen convenant afgesloten met gemeenten.

worden via regionale stuurgroepen betrokken bij de besturing van de RIECs. De RIECs hebben zitting in bestaande overlegstructuren tussen betrokken partners, zoals stuurgroepen op het gebied van bestrijding van georganiseerde misdaad. Samenwerking wordt zo op een eenvoudige en praktische wijze gerealiseerd.

De prioriteiten van werkzaamheden van het RIEC worden vastgesteld door de regionale driehoek (of waar het meerdere politieregio's betreft, meerdere driehoeken), of door de regionale driehoek gemandateerde organen, zoals regionale stuurgroepen.

1.6 Doorontwikkeling RIECs in 2010 en verder

De jaren 2008 en 2009 kunnen worden gezien als een periode van opbouw van de RIECs. De meeste RIECs hebben al veel gemeenten en ketenpartners in hun regio bereikt en betrokken en op deze manier gewerkt aan de positionering van het RIEC in de regio. Daarnaast hebben de RIECs veel randvoorwaardelijke zaken, zoals personeel en huisvesting, geregeld en is een groot deel van de RIECs inmiddels operationeel. In 2010 zal een belangrijke slag in de doorontwikkeling van de RIECs worden gemaakt. Hierin spelen verdere uniformering van de werkwijze van de RIECs en de oprichting van het LIEC een belangrijke rol.

2 Wat hebben de RIECs opgeleverd?

2.1 Informatie-uitwisseling

2.1.1 *Informatieknooppunt*

De RIECs leverden in 2009 een goede bijdrage aan de versteviging van de positie van het openbaar bestuur in de bestrijding van georganiseerde criminaliteit. De RIECs vormen een brugfunctie tussen het openbaar bestuur en de andere (veiligheids)partners. Dit is mogelijk op basis van het Bestuurlijk Akkoord (zie paragraaf 1.2). Een versterking van de integrale aanpak, de combinatie van bestuurlijke, fiscale en strafrechtelijke maatregelen, wordt gerealiseerd. Ook het ondersteunen en adviseren van de RIECs bij het tot stand komen van bestuurlijke rapportages vanuit de politie is een voorbeeld van de brugfunctie. In bestuurlijke rapportages geven opsporingspartners aanbevelingen aan het bestuur met betrekking tot criminaliteitsbestrijding.

In 2009 zijn vijf casussen behandeld waarbij het RIEC een brugfunctie heeft vervuld tussen bestuursrecht, fiscaal recht en strafrecht. Daarbij heeft het RIEC bemiddeld bij het uitwisselen van informatie, het kweken van begrip voor elkaars situatie en het leveren van juridische expertise. Dit heeft geleid tot ondersteuning bij de totstandkoming van bestuurlijke rapportages vanuit de politie. Alle betrokken partijen zijn achteraf enthousiast over de bereikte resultaten.

Bron: RIEC Haaglanden/ Hollands-Midden

Vanwege de eerder beschreven opbouwfase is er weinig inhoudelijke (operationele) samenwerking geweest tussen de RIECs. Op de genoemde thema's (zie paragraaf 1.4) vindt weliswaar regelmatig afstemming plaats tussen enkele RIECs, er is echter vooral samengewerkt bij de opbouw van de RIECs. Aandachtspunten zijn de juridische en technische aspecten bij de informatie-uitwisseling. Zo zijn er nog niet met alle partners convenanten afgesloten die het mogelijk maken om informatie te delen en zijn de digitale/technische voorzieningen om operationele informatie tussen de RIECs te delen nog niet aanwezig. Vanuit de elf RIECs in Nederland wordt een advies opgesteld ten aanzien van de meest wenselijke digitale werkomgeving en informatie-uitwisseling.

2.1.2 *Intensivering van informatie-uitwisseling*

Met het ondertekenen van het regionaal convenant kan informatie worden uitgewisseld tussen de partners en de RIECs onderling. Dit leidt tot een uitbreiding van ieders informatiepositie, een beter zicht op de aard en omvang van de problematiek en een versterking van de ketensamenwerking. Elke partner behoudt hierbij wel zijn eigen verantwoordelijkheid. De implementatie van het convenant kent een aantal vraagstukken:

- De verschillende (ontwikkel-)fasen van de bestuurlijke en integrale aanpak van criminaliteit waarin de RIECs zich bevinden leidt tot verschil in intensiteit van informatie-uitwisseling tussen gemeenten en handhavingdiensten via het RIEC;
- Soms bestaat er bij de klassieke handhavingdiensten een drempel om informatie te delen met het openbaar bestuur;

- Het is onvoldoende duidelijk wanneer informatie kan worden uitgewisseld als het strafrechtelijk onderzoek nog loopt.

2.2 Samenwerking

2.2.1 Aansluiting bij programmatische aanpak

Uit de afzonderlijke jaarverslagen blijkt dat de RIECs in 2008 en 2009 goede aansluiting hebben weten te vinden bij andere initiatieven op het terrein van de versterking van de aanpak van georganiseerde misdaad.

Ten eerste is aansluiting gezocht bij de andere expertisecentra die zijn opgericht. Het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM), het Vastgoed Intelligence Center (VIC), de Landelijke Taskforce Georganiseerde Hennepteelt, de Regionale Coördinatiepunten Fraudebestrijding (RCF) en het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) zijn de voornaamste expertisecentra waarmee wordt samengewerkt. Het EMM, het VIC, de Landelijke Taskforce Georganiseerde Hennepteelt en de RCF zijn ingericht op de prioriteiten uit het Nationaal Dreigingsbeeld (NDB), te weten mensenhandel en mensensmokkel, georganiseerde hennepeteelt en vastgoed/witwassen. Om niet alle RIECs te belasten met de afstemming wordt gewerkt met pilots. Enkele RIECs zoeken de concrete afstemming op met een bepaalde partij, doen ervaring op met de samenwerking en stellen een werkmodus voor de samenwerking met alle RIECs op. Deze wordt dan tegelijkertijd over alle RIECs uitgerold. Zo nemen de RIECs Noord, Rotterdam-Rijnmond en Oost deel aan een pilot waarbinnen informatie wordt gedeeld met het EMM. Er wordt gezien op welke wijze de bij de diverse partijen beschikbare informatie kan en mag worden gedeeld. De pilot, die een jaar duurt, legt op deze manier verbinding tussen het EMM en alle RIECs in Nederland. Een vergelijkbare pilot op het gebied van vastgoed is door de RIECs Haaglanden/ Hollands-Midden en Noord-Holland met het VIC gestart.

Ten tweede is de bestuurlijke aanpak van thema's op het terrein van georganiseerde misdaad via de RIECs vastgelegd in de werkplannen van diverse taskforces. Er zijn op dit moment drie taskforces ingesteld door de betrokken departementen die aansluiten bij de thema's van de RIECs: Mensenhandel, Aanpak Georganiseerde Hennepteelt en Vastgoed. Deze Taskforces hebben de taak te zorgen voor het opheffen van knelpunten in de aanpak van georganiseerde criminaliteit en het opwerpen van barrières van het plegen van misdaad. Knelpunten die vanuit de RIECs naar voren komen kunnen in deze Taskforces worden ingebracht, net zoals *best practices* die op initiatief van de Taskforces worden ontwikkeld, door de RIECs kunnen worden gebruikt. In proeftuinen wordt samen met de politie, bijzondere opsporingsdiensten en andere partners gezocht naar het versterken van de informatiepositie en het ontwikkelen van innovatieve opsporingsmethoden. Er wordt gewerkt met de programmatische aanpak, met bestuurlijke rapportages en met barrièremodellen. Bevindingen en knelpunten (in wetgeving, werkwijzen, procedures) uit de proeftuinen worden ingebracht in de bijbehorende Taskforce.

Ten derde wordt er een verbinding gelegd met de veiligheidshuizen om mogelijke relaties te kunnen ontdekken tussen veelvoorkomende criminaliteit en georganiseerde misdaad.

2.2.2 *Samenwerking met bedrijfsleven*

Er is geen structurele samenwerking tussen de RIECs en het bedrijfsleven. Wel is eind 2009 aansluiting gezocht bij de Regionale platforms voor criminaliteitsbestrijding (RPC's). Via de koppeling tussen de RPC's en de RIECs vindt een eerste vorm van informatie-uitwisseling tussen private en publieke partijen plaats. In de geïntegreerde aanpak van georganiseerde criminaliteit is de betrokkenheid van private partijen belangrijk. Naast het feit dat private partijen zelf een informatiepositie hebben die relevant kan zijn in de bestrijding van georganiseerde misdaad, kunnen private partijen ook helpen drempels op te werpen om het plegen van georganiseerde misdaad zo moeilijk mogelijk te maken.

Bij actieve handhaving waarbij het knooppunt Amsterdam (Van Traa-team) regie heeft gevoerd is het bedrijfsleven ingezet in verband met gevaarstelling bij aangetroffen gevaarlijke situaties (bijvoorbeeld het aantreffen van hennepkwekerijen of gevaarlijke stoffen). In het kader van 'pandenaankoop' is er overleg en samenwerking met het bedrijfsleven bij de aankoop van 'strategisch' vastgoed om dit uit handen van criminelen te houden of criminogene branches te verkleinen. Ook wordt gezocht naar invulling van dit 'vrijgekomen' vastgoed. Denk bijvoorbeeld aan de tijdelijke invulling van vrijgekomen raambordelen door jonge modeontwerpers.

Bron: RIEC Noord-Holland

2.2.3 *Samenwerking met andere RIECs*

De RIECs stemmen onderling af over hun processen, vooral met betrekking tot organisatie, informatie, personeel en ICT is er veelvuldig overleg met de andere RIECs. Dit vindt onder andere plaats in het maandelijks landelijke overleg met de projectleiders RIECs onder voorzitterschap van BZK, maar ook binnen de ingestelde werkgroepen en overleggen (bijvoorbeeld over BIBOB, communicatie, mensenhandel en hennep). Daarnaast vinden er periodieke bijeenkomsten en werkbezoeken plaats, waarbij uitwisseling van informatie en delen van *best practices* met andere RIECs centraal staat.

De VNG is maandelijks betrokken bij het landelijk RIEC-overleg om te kijken hoe de samenwerking tussen hen en de RIECs kan worden vormgegeven en geoptimaliseerd.

Er wordt door de RIECs onderling volop samengewerkt, en men wisselt kennis en ervaring uit. Over het algemeen wordt de samenwerking goed gewaardeerd en als bijzonder prettig ervaren. Op operationeel niveau en het daadwerkelijk inhoudelijk bestuurlijk en/of integraal aanpakken van de georganiseerde criminaliteit is, buiten beperkt administratief onderzoek en het verstrekken van informatie, nauwelijks samengewerkt.

2.3 **Advisering en ondersteuning**

2.3.1 *Advisering aan veiligheidspartners*

Binnen de RIECs is expertise op verschillende terreinen van de bestuurlijke aanpak aanwezig, variërend van juridische, (privacywetgeving) tot bestuurlijke (Wet BIBOB) en financieel-economische expertise. Het RIEC biedt ondersteuning aan bij het adviseren en uitvoeren van bestuurlijke maatregelen, onder andere naar aanleiding van bestuurlijke rapportages. Dit heeft onder meer geleid tot het sluiten van coffee- en growshops. Ook wordt expertise aangeboden op

het terrein van mensenhandel, georganiseerde hennepcultuur, vastgoedmisbruik en witwassen.

Het aantal adviezen – veelal gevraagd – dat door het RIEC wordt gegeven aan veiligheidspartners, zoals gemeenten, politie en OM, verschilt per RIEC en de mate waarin deze operationeel is. Advisering vindt (bilateraal) plaats op zowel strategisch als uitvoerend niveau. De advisering is sterk gericht op de toepassing van de Wet BIBOB, maar heeft ook betrekking op de ontwikkeling van het bestuurlijke handhavingsinstrumentarium.

De RIECs investeren in voorlichting van hun (veiligheids)partners (voornamelijk medewerkers van gemeenten) over de rol van het RIEC en het belang van samenwerking. Zo heeft het RIEC Noord-Holland Noord aan ruim honderd gemeenteambtenaren BIBOB-cursussen gegeven. Naast advisering en voorlichting vinden er periodiek overleggen plaats.

Deze brede benadering moet een beter besef van nut, noodzaak en toepasbaarheid van de bestuurlijke aanpak teweeg brengen bij het (lokaal) bestuur. Ook wordt de informatiepositie en de bestuurlijke aanpak van het bestuur hierdoor versterkt. Niet elke gemeente hoeft de expertise in de bestuurlijke en integrale aanpak zelf in huis te hebben, omdat gebruik gemaakt kan worden van de RIECs.

Het aantal keren¹² dat RIECs hun expertise hebben aangeboden met betrekking tot bestuurlijke maatregelen vertoont een stijgende lijn in 2009.

De binnen het RIEC aanwezige expertise op het gebied van financiën, fiscaliteit en/of analyse wordt in voorkomende gevallen aangeboden aan bestuursorganen onder andere bij het uitvoeren van een BIBOB-toetsing.

Bron: RIEC Zuid-west Nederland

2.3.2

Het vergroten van de bewustwording

Om bewustwording te creëren over risico's van georganiseerde misdaad, geven de RIECs presentaties aan gemeenteraden over de mogelijke aanwezigheid van de onderwereld en verweving van de onderwereld met de bovenwereld in de betreffende gemeenten. Bewustwording, het creëren van draagvlak, het opzetten van een netwerk en het belang van een integrale aanpak van georganiseerde misdaad met een duidelijke rol voor het bestuur, is een belangrijk aspect in deze voorlichting. Ook worden door enkele RIECs meer specifieke presentaties en overleggen gehouden over mensenhandel, softdrugs en de inzet van BIBOB. Bovendien wordt vanuit BZK een deelproject 'Implementatie en *awareness*' ondersteund door het leveren van een deelprojectleider. Deze helpt de RIECs bij de opbouw en het uitdragen van het belang van de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.

¹² Er zijn geen harde cijfers te noemen over het aantal keren dat een RIEC expertise heeft aangeboden, omdat hier niet naar gevraagd is door BZK. In het jaarverslag over 2010 zal wel gedetailleerde informatie worden opgenomen. Het vermoeden bestaat echter wel dat het aantal keren dat RIECs hun expertise hebben aangeboden een stijgende lijn kende over 2009.

Mensensmokkelaars en mensenhandelaren lijken veelvuldig misbruik te maken van de garantstellingsverklaringen die gemeenten uitgeven, om slachtoffers van mensenhandel naar Nederland te halen. De gemeente Rotterdam registreert persoonsgegevens van garantstellers en uitgenodigden. Deze gegevens worden gedeeld met de vreemdelingenpolitie op basis van een convenant ketenaanpak mensenhandel. De vreemdelingenpolitie Rotterdam-Rijnmond is bezig met een onderzoek naar garantstellers in 2009. Daarnaast wordt voorlichting over mogelijkheden tot misbruik van garantstelling opgenomen in een training voor ambtenaren bij Publiekszaken. Gekeken wordt hoe de Rotterdamse aanpak als voorbeeldcasus kan dienen bij het ontwikkelen van een verbeterde aanpak van de problematiek rondom garantstellers.

Bron: RIEC Rotterdam-Rijnmond

2.3.3

Instrumenten bij de aanpak van georganiseerde misdaad

De RIECs ondersteunen gemeenten bij het gebruik van instrumenten, zoals toepassing van bestaande wet- en regelgeving met betrekking tot het niet verstrekken of intrekken van vergunningen, zoals bij de Algemene Plaatselijke Verordening, Drank- en Horecawet, Wet BIBOB, Opiumwetgeving, en het bestemmingsplan.

Daarnaast heeft een aantal RIECs eigen instrumenten in gebruik of in ontwikkeling, zoals bestandskoppeling- en analysemethoden, welke gericht zijn op:

- het ondersteunen van gemeenten bij de bestuurlijke aanpak;
- het bereiken van uniformiteit en standaardisering van beleid in de regio;
- het ontwikkelen van een regionaal basisniveau in bestuurlijke slagkracht ten behoeve van de bestrijding van georganiseerde criminaliteit;
- het formaliseren en uniformeren van informatie-uitwisseling;
- het verbinden van de bestuurlijke aanpak aan strafrechtelijke, fiscale en arbeidsrechtelijke handhaving.

RIEC ON werkt samen met RCF Overijssel. Door RCF Overijssel zijn in afgelopen jaren, in samenwerking met de SIOD en partners, belangrijke ervaringen opgedaan met risicodetectie op basis van bestandskoppeling. Resultaten hieruit worden vertaald naar bestuurlijke aanpak, controle in interventieverband of repressie (strafrecht). Een belangrijke meerwaarde van de nieuwe samenwerking is het breder benutten van informatie en versterking van het beeld van elkaars informatiepositie en informatiebehoefte.

Bron: RIEC-Oost

Het is belangrijk dat het bestuur zich bewust wordt van de problemen die georganiseerde misdaad voor een stad met zich meebrengt. Deze problemen worden meestal niet zichtbaar uit de traditionele criminaliteitsbeeldanalyses. Daarom is het belangrijk er een vertaalslag wordt gemaakt naar een bestuurlijk handelingsperspectief. De RIECs zullen zich daarom in de toekomst gaan richten op het opstellen van bestuurlijke criminaliteitsbeeldanalyses.

2.4 BIBOB

De Wet BIBOB vormt voor gemeenten een effectief middel om informatie te verkrijgen ter voorkoming van het onbedoeld faciliteren van criminaliteit door de lokale overheid. De RIECs spelen een voorname rol bij het ondersteunen van de gemeenten bij het aanvragen, toepassen en bij besluitvorming m.b.t. de Wet BIBOB. De RIECs zijn de afgelopen twee jaar zeer actief geweest op dit gebied.

Zeven RIECs bieden ondersteuning bij BIBOB-aanvragen en het toepassen ervan. De aanvragen komen zowel van gemeenten als provincies. De aantallen lopen sterk uiteen, variërend van enkele aanvragen tot honderden aanvragen bij het RIEC Limburg. De BIBOB-ondersteuning was voor veel RIECs een goede manier om hun relatie met gemeenten op te bouwen en snel hun meerwaarde aan gemeenten te laten zien.

De RIECs hebben met name expertise opgebouwd ten aanzien van (regionaal) BIBOB(-beleid). De opgebouwde expertise is veelal geborgd in werkprocessen, procedures en voorschriften.

In 2007 is regionaal BIBOB-beleid ontwikkeld voor de regio Twente, in 2009 uitgebreid naar de regio IJsselland. Door het BIBOB-beleid regionaal af te stemmen wordt onder andere willekeur en het zogenaamde waterbedeffect tegengegaan.

Bron: RIEC-Oost

Inzage in het advies van het Bureau BIBOB (BB) is thans wettelijk niet mogelijk. In de besluitvorming naar aanleiding van een advies van het BB speelt het RIEC op dit moment dan ook nog geen rol.

3 Conclusies

Geconcludeerd wordt dat 2008 en 2009 vooral in het teken hebben gestaan van de opbouw van de RIECs. In relatief korte tijd (vijftien maanden) is het merendeel van de RIECs erin geslaagd zichzelf op te bouwen en een start te maken met de uitvoering van de beoogde taken. Daarbij zijn de RIECs erin geslaagd een relatief groot aantal gemeenten bij de bestrijding van georganiseerde misdaad te betrekken. Van de in totaal 431 gemeenten doen er na vijftien maanden inmiddels 277 mee. Ook de andere beoogde partners (politie, OM, bijzondere opsporingsdiensten en Belastingdienst) zijn goed aangehaakt bij de RIECs.

Tijdens de opbouw van de RIECs is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van elkaars kennis en kunde, met name die van de koplopers. Deze uitwisseling van kennis is een belangrijke verklaring voor de snelle opbouw van de RIECs. Het maandelijks landelijke overleg heeft hierbij een cruciale rol gespeeld.

De uitwisseling van kennis en kunde heeft geleid tot een zekere mate van uniformiteit, onder meer in inrichting van de werkprocessen. Dit laat de behoefte aan meer uniformiteit onverlet. Hierop zal de komende tijd worden geïnvesteerd.

Een aantal RIECs is inmiddels gestart met het uitvoeren van de beoogde taken. De nadruk ligt hierbij vooral nog op het bewust maken van gemeenten op bestaande verwevenheid tussen onder- en bovenwereld. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan het ondersteunen van gemeenten bij de toepassing van de Wet BIBOB. Minder aandacht is nog uitgegaan naar het uitwisselen van informatie, bijvoorbeeld over casuïstiek, fenomeenanalyses of geweigerde vergunningen op basis van de Wet BIBOB. Dit kwam onder meer doordat nog niet alle convenanten, die dit (rechtmatig) mogelijk maken, ondertekend waren. Maar ook omdat de wenselijke digitale werkomgeving ontbreekt.

De RIECs zijn goed aangehaakt bij de initiatieven die worden ondernomen op het terrein van de versterking van de georganiseerde misdaad. Er is een koppeling gemaakt tussen de diverse plannen en expertisecentra. Daarnaast richten de RIECs zich conform de afspraak op de vier benoemde thema's mensenhandel, georganiseerde hennepcultuur, vastgoed en financieel-economische criminaliteit.

Bijlage I Regionale Informatie- en Expertise Centra

1. Noord
2. Oost-Nederland
3. Midden-Nederland
4. Noord-Holland
5. Haaglanden/Hollands-Midden
6. Zuid-Holland-Zuid
7. Zeeland, Brabant-Noord, Midden- en West-Brabant
8. Limburg
9. Zuidoost-Brabant
10. Rotterdam-Rijnmond
11. Gelderland Midden-Zuid